

RAPORT

3 lata programu „Rodzina 500+” w województwie lubuskim

Gorzów Wlkp., kwiecień 2019 r.

Spis treści

Cel programu „Rodzina 500+”.....	4
Świadczenie wychowawcze w gminie	4
Program „Rodzina 500+” w pieczy zastępczej	6
Dane statystyczne dotyczące programu „Rodzina 500+”	7
Środki przekazane do lubuskich rodzin	8
Wpływ programu „Rodzina 500+” na życie lubuskich rodzin	9
Wpływ programu „Rodzina 500+” na pomoc społeczną i rynek pracy	10
Planowane zmiany w programie „Rodzina 500+”	12

Cel programu „Rodzina 500+”

Aktem prawnym regulującym wsparcie państwa w ramach programu „Rodzina 500+” jest *ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci*. Program realizowany jest od 1 kwietnia 2016 r.

Celem programu „Rodzina 500+” jest wsparcie rodzin wychowujących dzieci oraz odwrócenie negatywnego trendu demograficznego poprzez udzielenie pomocy finansowej rodzinom z dziećmi.

Program „Rodzina 500+” zmniejsza obciążenia finansowe rodzin związane z wychowywaniem dzieci, a tym samym zachęca do podejmowania decyzji o posiadaniu większej liczby dzieci.

Świadczenie wychowawcze w gminie

Świadczenie przyznawane jest corocznie na 12–sto miesięczne okresy świadczeniowe (od 1 października danego roku do 30 września kolejnego roku). Wyjątkiem od tej zasady był pierwszy okres świadczeniowy, który trwał od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2017 r. (18 miesięcy).

Świadczenie wychowawcze przysługuje obywatelom polskim oraz niektórym kategoriom cudzoziemców zamieszkującym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Warunkiem przyznania świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko, rozumiane jako jedyne lub najstarsze dziecko w wieku do ukończenia 18. roku życia, jest spełnienie kryterium dochodowego, które wynosi 800 zł miesięcznie na osobę w rodzinie lub 1.200 zł w przypadku rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym. Na drugie i każde kolejne dziecko w rodzinie świadczenie wychowawcze przysługuje wszystkim rodzinom, bez względu na ich dochód.

Świadczenie wychowawcze przysługuje:

- matce,
- ojcu,
- opiekunowi faktycznemu dziecka,
- opiekunowi prawnemu dziecka.

Świadczenie wychowawcze przysługuje do dnia ukończenia przez dziecko 18. roku życia, w wysokości **500 zł miesięcznie na dziecko**.

Świadczenie wychowawcze jest **nieopodatkowane**, nie są od niego odprowadzane również żadne składki. Oznacza to, że przysługuje ono w pełnej wysokości, czyli rodzina otrzymuje 6.000 zł rocznie na dziecko.

Świadczenie wychowawcze nie przysługuje w sytuacji gdy:

- dziecko pozostaje w związku małżeńskim,
- dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w pieczy zastępczej,
- pełnoletnie dziecko ma ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na własne dziecko,
- członkowi rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia wychowawczego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

W przypadku gdy osoba ubiegająca się o świadczenie lub członek rodziny przebywa poza granicami Polski, w państwie, w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, organ właściwy przekazuje wniosek wojewodzie, który ustala, czy w danej sytuacji mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Realizacja świadczeń wychowawczych jest **zadaniem z zakresu administracji rządowej zleconym gminom**, co oznacza, że jest ono w całości finansowane z budżetu państwa. Zadanie to zostało nałożone na wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, który może upoważnić swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika ośrodka pomocy społecznej lub innej jednostki organizacyjnej gminy, a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej lub innej jednostki organizacyjnej gminy do prowadzenia postępowania w sprawach z zakresu świadczenia wychowawczego. W województwie lubuskim zadanie to realizowane jest głównie przez ośrodki pomocy społecznej (72 gminy realizują zadanie przez ośrodki pomocy społecznej, a 10 gmin realizuje w urzędach miasta/gminy).

Wnioski o świadczenie wychowawcze składa się w gminie miejsca zamieszkania. Można to zrobić bezpośrednio w ośrodku pomocy społecznej lub urzędzie miasta/gminy, wysłać pocztą lub przez internet. Elektronicznie wniosek o świadczenie wychowawcze można złożyć za pomocą portalu Emp@tia, PUE ZUS, ePUAP oraz bankowości elektronicznej. Z danych przekazywanych przez gminy wynika, że liczba wniosków składanych elektronicznie dynamicznie rośnie. W 2016 r. złożonych było 13.316 wniosków elektronicznych, w 2017 r. – 15.101, a w 2018 r. już 18.383 (stanowiły one 29% wszystkich wniosków złożonych w 2018 r.).

Program „Rodzina 500+” w pieczy zastępczej

W ramach programu „Rodzina 500+” dzieci w pieczy zastępczej także otrzymują wsparcie – dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego lub dodatek do zryczałtowanej kwoty. Świadczenia te przysługują:

- w wysokości świadczenia wychowawczego, tj. 500 zł miesięcznie na dziecko,
- niezależnie od dochodu,
- na każde dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia, umieszczone w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka oraz placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

Dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego jest udzielany na wniosek rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Natomiast w przypadku placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, na każde dziecko umieszczone w tej placówce, przysługuje **dodatek do zryczałtowanej kwoty** środków finansowych na utrzymanie dziecka w tej placówce. Dodatek ten przysługuje na wniosek dyrektora placówki.

Dane statystyczne dotyczące programu „Rodzina 500+”

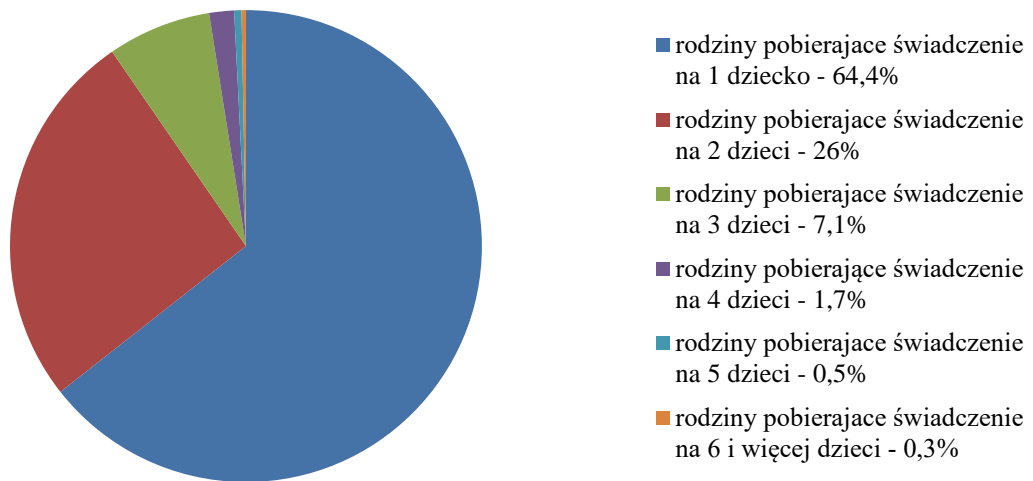
Program „Rodzina 500+” od 2016r. - w skali kraju:

Program „Rodzina 500+” od 2016r. - w województwie lubuskim:

W 2018 r. średnio miesięcznie program „Rodzina 500 +” w województwie lubuskim obejmował ponad 59 tys. rodzin (w tym prawie 58 tys. rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych w gminach i 1,1 tys. rodzin stanowiących rodziny zastępcze). Większość rodzin pobierała świadczenie wychowawcze na jedno dziecko (ponad 64% rodzin objętych Programem). 10% rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych stanowią rodziny wielodzietne (powyżej 3 dzieci). W układzie procentowym udział rodzin przedstawiał się następująco:

Udział rodzin pobierających świadczenie wychowawcze wg liczby dzieci - na 31.12.2018 r.

Rodziny pobierające świadczenie na pierwsze dziecko stanowiły w 2018 r. ponad połowę ogólnej liczby rodzin pobierających świadczenie wychowawcze (29,8 tysięcy pierwszych dzieci otrzymujących świadczenie, w tym jedynacy to 12,6 tys.). Wśród rodzin pobierających świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym stanowiły 14%. Rodziny pobierające świadczenie na pierwsze dziecko bez dochodu lub z dochodem na poziomie poniżej 400zł stanowiły 48% rodzin pobierających świadczenie na pierwsze dziecko.

Świadczenia wypłacone w formie rzeczowej lub opłacenia usług stanowiły jedynie 0,1% ogólnej liczby świadczeń wychowawczych wypłaconych w grudniu 2018 r.

W 2018 r. świadczenia wychowawcze wypłacane były średnio dla 88,6 tys. dzieci miesięcznie (w tym prawie na 87 tys. dzieci w gminach i 1,7 tys. dzieci w pieczy zastępczej). W 2018 r. **46% lubuskich dzieci objętych było wsparciem** w ramach programu „Rodzina 500+”.

Środki przekazane do lubuskich rodzin

Łącznie od 1 kwietnia 2016 r. do 31 marca 2019 r. do lubuskich rodzin w ramach programu „Rodzina 500+” przekazano środki w wysokości ponad 1,7 mld zł, w tym:

- od początku funkcjonowania Programu tj. od kwietnia 2016 r. do końca 2018 r. do lubuskich rodzin w gminach trafiły środki w wysokości 1.537.584.134 zł,

- od początku funkcjonowania Programu tj. od kwietnia 2016 r. do końca 2018 r. do lubuskich rodzin w powiatach trafiły środki w wysokości 28.560.096 zł.

W 2018 r. do lubuskich rodzin:

- w gminach przekazano – 543.398.216 zł,
- w powiatach przekazano – 10.123.312 zł.

W I kwartale 2019 r. przekazano dotację na realizację zadania:

- gminom – 137.134.951 zł,
- powiatom – 2.488.464 zł.

Wpływ programu „Rodzina 500+” na życie lubuskich rodzin

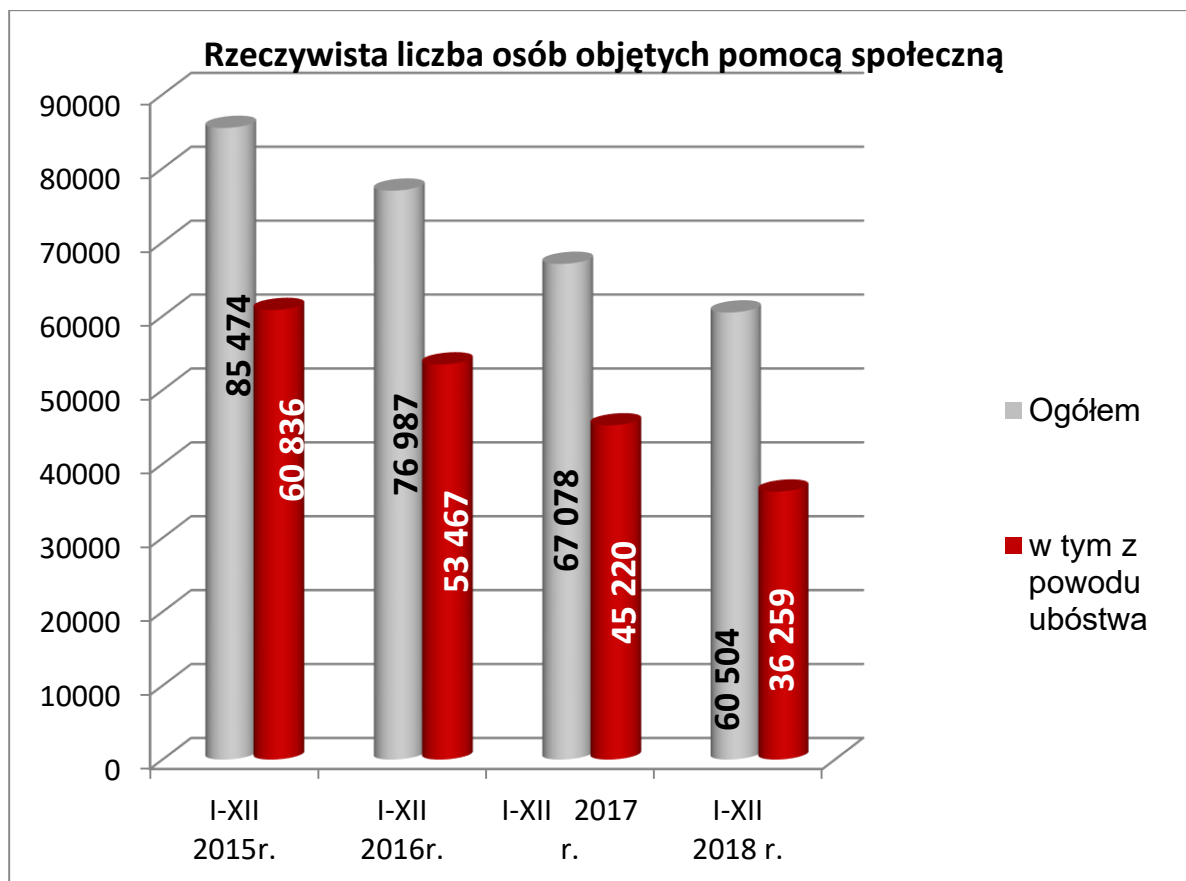
- Małżeństwo z dwójką dzieci: „Dzięki dodatkowej pomocy w postaci 500+ udało nam się z mężem wyremontować i urządzić dzieciom pokój, odnowić całe mieszkanie, na bieżąco regulować opłaty, robić swobodnie zakupy żywnościowe, możemy kupować bardziej wartościową i droższą żywność przede wszystkim dla dzieci, również na bieżąco zaopatrywać dzieci w odzież, z której szybko wyrastają, opłacamy też z tych pieniędzy dojazdy do miasta żeby dostać się do lekarza lub załatwiać sprawy w urzędach. Dzięki 500+ udało nam się sfinansować poprawę warunków bytowych naszym dzieciom. Bardzo się cieszymy, że jest taka duża pomoc i popieramy cały ten program pomocowy dla rodzin z dziećmi.”
- „Świadczenie „Rodzina 500 plus” biorę od samego początku. Jestem osobą, która samotnie wychowuje siedmioletnią córkę. Wspólnie z córką możemy pozwolić sobie na wyjazdy, w tym roku podczas ferii zimowych byliśmy na lodowisku w Gorzowie Wlkp. oraz w sali zabaw. Świadczenie 500+ przeznaczam na potrzeby córki.”
- Małżeństwo z czwórką dzieci: „Ogólnie zmieniło się nasze życie na lepsze. Podnieśliśmy standard życia, co przełożyło się na lepszą żywność i rzeczy materialne. Dzięki 500+ udało nam się sfinansować remont mieszkania jak i jego zamianę na większe, umeblować dzieciom pokoje. Udało nam się ku uciesze dzieci

zorganizować wspólny rodzinny wakacyjny wyjazd nad morze. Pytanie do dziecka: Z czego najbardziej się ucieszyłeś: zawstydzona nagraniem odpowiedziała, że cieszy się najbardziej, że ma swój pokój i nie musi go dzielić z resztą rodzeństwa.”

- „Świadczenie „Rodzina 500+” biorę od samego początku. Wychowuję samotnie niepełnosprawną córkę w wieku 12 lat, która wymaga stałej opieki i rehabilitacji. Dzięki świadczeniu 500+ łatwiej mi sfinansować pobyt córki na różnego rodzaju turnusach rehabilitacyjnych. W ramach ferii zimowych, byliśmy na turnusie, gdzie córka przez 14 dni miała zapewnioną rehabilitację. Mogłyśmy również zintegrować się z innymi rodzicami, a jednocześnie odpocząć od życia codziennego. W całości świadczenie 500+ przeznaczam na rehabilitację córki. Od początku przyznania świadczenia udało mi się pięć razy wyjechać na turnus rehabilitacyjny, co znacznie przyczyniło się do poprawy stanu zdrowotnego córki.”
- „Świadczenie „Rodzina 500+” biorę od samego początku. Jestem osobą, która samotnie wychowuje dziesięcioletnią córkę. Wspólnie z córką możemy pozwolić sobie na wyjazdy, w tym roku podczas ferii zimowych byliśmy na tygodniowym wyjeździe nad morzem (Pobierowo), gdzie mogliśmy skorzystać z uroku morza zimą. Byliśmy w aquaparku, na kuligu zimowym chodziłyśmy na spacery oraz korzystałyśmy z innych atrakcji. Córka uczestniczy również w zajęciach dodatkowych opłacanych ze świadczenia 500+.”

Wpływ programu „Rodzina 500+” na pomoc społeczną i rynek pracy

Program „Rodzina 500+” pozytywnie wpłynął na pomoc społeczną. Znacząco zmalała rzeczywista liczba osób objętych pomocą środowiskową – z 85.474 osób w 2015 r. do 60.504 osób na koniec 2018 r. (spadek o 24.970 osób, tj. o prawie 30%). Jeszcze wyższy **spadek** jest w przypadku **osób objętych wsparciem z powodu ubóstwa** – z 60.836 osób w 2015 r. do 36.259 osób w 2018 r., tj. spadek o 24.577 osób, tj. **o ponad 40%**.

Nie zauważono negatywnego wpływu programu „Rodzina 500+” na rynek pracy. W latach 2015-2018 widoczny jest znaczący spadek bezrobocia. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie lubuskim zmalała z poziomu 10,5% na koniec 2015 r. do 5,8% na koniec 2018 r. W odniesieniu do liczby osób bezrobotnych w woj. lubuskim: z ponad 39 tys. w 2015 r. do 22,2 tys. osób na koniec 2018 r. Tendencja ta widoczna jest również w odniesieniu do bezrobotnych kobiet. Liczba bezrobotnych kobiet spadła z ponad 21 tys. w 2015 r. do 13,1 tys. na koniec grudnia 2018 r. **Na przestrzeni ostatnich 3 lat liczba bezrobotnych kobiet w województwie lubuskim spadła o 38%.**

W omawianym okresie zauważalny jest również **spadek liczby bezrobotnych posiadających co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia.** Zdecydowaną większość tej grupy bezrobotnych, tj. ponad 90% stanowią kobiety. W poszczególnych powiatach udział bezrobotnych posiadających dziecko do 6 roku życia, w liczbie bezrobotnych ogółem, wyniósł od 14,8% w powiecie wschowskim do 26,0% w powiecie nowosolskim.

Program „Rodzina 500+” pozytywnie wpłynął na wskaźnik dzietności – w województwie lubuskim wzrósł on z 1,25 do 1,43.

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Polska	1,29	1,36	1,45
Województwo lubuskie	1,25	1,33	1,43

Planowane zmiany w programie „Rodzina 500+”

Obecnie trwają prace nad nowelizacją ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci w wyniku których, od 1 lipca 2019 r. **świadczenie wychowawcze na każde z dzieci** w wieku do ukończenia 18 roku życia **będzie miało charakter powszechny, tj. niezależny od dochodu rodziny**. Według szacunków **od 1 lipca 2019 r. świadczenie** w ramach programu „Rodzina 500+” **będzie otrzymywało 193 tys. dzieci** w województwie lubuskim.

Wnioski o świadczenie wychowawcze będzie można składać od 1 lipca – drogą elektroniczną, a od 1 sierpnia – drogą tradycyjną.

Aby uzyskać prawo do świadczenia wychowawczego na nowych zasadach od lipca 2019 r. rodzic dziecka, na które obecnie nie pobiera tego świadczenia, musi złożyć wniosek w okresie od 1 lipca 2019 r. do 30 września 2019 r. Złożenie wniosku po tym terminie uprawniać będzie do świadczenia od miesiąca, w którym złożony zostanie wniosek.

W przypadku dzieci, na które rodzice mają przyznane świadczenie wychowawcze do końca września 2019 r. - w celu kontynuacji wypłaty świadczenia wychowawczego po 30 września bieżącego roku wnioski również będzie można składać już od 1 lipca drogą elektroniczną, a od 1 sierpnia drogą tradycyjną. Złożenie wniosku przez tych rodziców do 31 sierpnia 2019 r. gwarantuje wypłatę świadczenia do końca października 2019 r. W przypadku złożenia wniosków po 31 sierpnia 2019 r. ich rozpatrzenie i wypłata świadczeń nastąpi w terminie do 3 miesięcy od daty złożenia wniosku.

Na podstawie wniosków składanych od 1 lipca 2019 r., **świadczenia wychowawcze zostaną przyznane do 31 maja 2021 r.** Zatem w 2020 r. nie trzeba będzie składać kolejnych wniosków.

Wnioski na okres świadczeniowy trwający od 1 czerwca 2021 r. do 31 maja 2022 r. będzie można składać od lutego 2021 r.

Zmiany od 1 lipca 2019r. dotyczyć będą także **rozszerzenia kręgu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, na które będzie wypłacany dodatek.** Chodzi o przyznanie prawa do dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego dzieciom do 18 roku życia umieszczonym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, placówkach opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego, placówkach opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznego, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych.